د افغانستان اسلامي امارت
د پلټنې عالي اداره

ښاريانو ته د پلټنې راپور

د ارشاد، حج اوقافو وزارت د حج مالي سېسټم د معلوماتي ټکنالوژۍ د سېسټم د پلټنې راپور

آیا تاسو پوهيږئ!

په افغانستان کې د پلټنې د عالي ادارې په نوم يوه اداره شتون لري چې مشري يې د عمومي رييس لخوا کيږي او د قانون له مخې دغه اداره د ټولو امارتي ادارو د پلټنې واک لري.

د معلوماتي ټکنالوژۍ پلټنه څه ده؟ او همدارنګه د معلوماتي ټکنالوژۍ د پلټنې راپور کوم موضوعات تر پوښښ لاندې نیسي؟

دمعلوماتي ټکنالوژۍ پلټنه دپلټنې یو ډول دی، چې په پراخه توګه لاندې موضوعات تر پوښښ لاندې نیسي!

- آیا دولتي اداري د اسنادو او اطلاعاتو د محرمیت، بشپړتیا او لاسرسي اصولو ته په پام کې نیولو سره د معاصرې معلوماتي ټکنالوژۍ سېستمونه تطبیق او پلي کوي؟
- ایا د معلوماتي ټکنالوژۍ سېستمونه د ادارې د موخو سره سم اغیزمن اومؤثر کار کوي؟
- ایا په دفترونو کې د سېستمونو فعالیتونه اوکړنې په معیارونو برابر دي؟ دنه پلي کیدو په صورت کې کوم عوامل د سرغړوني لامل کیږي او په ساحه کې کومې ستونزې شتون لري؟
- ایا دعامه برخو معلومات اواطلاعات چې د دولتي ادارو لخوا راټول شوي خوندي دي؟
- ایا د معلوماتي سېستمونو کنټرول اود بریښنایي حکومتدارۍ زیربناوې په اغیزمنه توګه ډیزاین (طرحه) شوي؟
- ایا دمعلوماتي ټیکنالوژۍ سېستمونه کوم چې د پلټنې لاندې دي د حکمونواو فرمانونو په پام کې نیولو سره ډیزاین او طرحه شوي؟
- ایا دمعلوماتي ټکنالوژۍ سېستمونه دسازمانونو اړتیاوو ته ځواب ویونکي دي؟

دپلټنې عالي اداره د کومو ادارو پلټنه کوي؟

د پلټنې عالي اداره د ټولو هغو بودیجوي او غیرې بودیجوي سکتورونو او عامه دولتي واحدونو پلټنه کوي.

- ټول د اسلامي امارت پوري اړوند اداري برخې لکه د قضائیه قوه او لویه څارنوالي.
- ټول وزارتونه، ریاستونه ازاد اداري ، کمېسیونونه ، مرکزي او ولایتي اداري د عایداتي ادارو په ګډون او همدارنګه د دولت کورنی او بهرنی برخې شامل دي.
- همدارنګه سره میاشت ، ښاروالیانې او دولتي تصدیانې هم شامل دي.
- هغه اداري چې عامه بودیجه په واک کې لري او د هغې څخه استفاده کوي.

دمعلوماتي ټیکنالوژی پلټنه کې پلټونکې دلاندې مواردو پلټنه اوارزونه کوي

- د معلوماتي ټکنالوژۍ چاپیریال ته دلاسرسي ارزونه، زېربناوې، پالیسي، کاري میکانیزم، د معلوماتي تکنالوژۍ کاري ګرنلاري، د معلوماتي ټکنالوژۍ د سېستمونو کاري بهیر او د معلوماتو تحلیل، چې ددې سېستم په عملي کېدو سره دیوې اداري څومره موخې ترلاسه شوي دي؟
- ایا د معلوماتي ټکنالوژۍ زیربناوې خوندي دي؟

- د سېستم په داخلي کنټرول، کاري سېستمونو او معلوماتو ته لاسرسی، محرمیت او بشپړتیا په ترلاسه کولو کې د کارکونکو اغیزمنتوب څه دی؟.
- ایا معلوماتي سېستمونه د هېواد د نافذه قوانینو سره سم او د اغیزمنتیا او مؤثریت اصولو په پام کې نیولو سره طرح (ډیزاین) او پلي شوي دي؟
- آیا منطقي لاسرسی (چې کارکونکې یې د خپلو دندو له مخې معلوماتي سېستمونو ته لاسرسی لري) اغیزمن کارکوونکي دي؟
- ایا د معلوماتي ټکنالوژۍ زیربناوې خوندي دي؟
- ایا پلټنه د لاسرسي، محرمیت، د معلوماتو بشپړتیا، د محرمیت ساتنه او پیژندنه د پنځو اصولو څخه په یو یا څو تمرکز کوي.
- د سېستم داخلي کنټرول، کاري سېستمونه او معلوماتو ته لاسرسی، محرمیت او بشپړتیا په ترلاسه کولو کې د دوی اغیزمنتوب.
- ایا معلوماتي سېستمونه د نافذه قوانینو سره سم او د اغیزمنتیا او مؤثریت اصولو په پام کې نیولو سره طرح (ډیزاین) شوي او پلي شوي دي؟

د معلوماتي تکنالوژۍ د پلټنې د کار پایله د پاتې ګامونو لپاره د لاندې مقاماتو سره شریکیږي:

د پلټنې عالي اداري مقام سره:

- د معلوماتي ټکنالوژۍ د پلټنې پایلې د پای ته رسیدو دمخه د پلټنې عالي اداري مشرتابه سره شریکیږي، ترڅو د دوی نظرونه او ځوابونه ترلاسه کړي.

ریاست الوزرا درانه مقام سره

- د معلوماتي ټکنالوژۍ د پلټنې راپورونه په جلا توګه ریاست الوزراء ته سپارل کیږي، ترڅو د پلټل شوی اداره مکلف کړي، چې په تطبیق کې یې سمون راولي او د پایلو حکمونه پلي کړي. او همدارنګه د پلټنې د حکمونو د پلي کولو(تطبیق) او بشپړولو په موخه د معلوماتي ټکنالوژۍ د پلټنې د راپور یوه کاپي هم د پلټنې عالي اداري ته استول کیږي، پلټل شوې اداره مکلفه ده، چې د پلټنې سپارښتنې پلي(تطبیق) کړي او د پلټنې عالي اداري ته ډاډ ورکړي.

ولې په ادارو کې د معلوماتي ټکنالوژۍ او سېستمونو پلټنه مهمه ده؟

سرپلټونکې مکلف دی، چې د معلوماتي ټکنالوژۍ پلټنه ترسره کړي او وړ چارواکو ته یې راپور ورکړي

د ټکنالوژۍ پلټنې موخه د معلوماتي زیربناوو پلټنه او ارزونه ده، د دې پورې اړوند پالیسۍ او عملیات او د معلوماتي ټکنالوژۍ کنټرول څرنګوالی، د معلوماتو بشپړتیا او د اړونده ادارې سره په همغږۍ ددوی عمومي هدف ټاکل دي.

د معلوماتي ټکنالوژۍ پلټنه یوه خپلواکه او هدفمنده پروسه ده، چې د پلټنې عالي ادارې پلټونکې د یوې ادارې د سېستمونو، شبکو او بریښنایي پروسو د خطرونو پیژندلو لپاره تشخیص کوي.

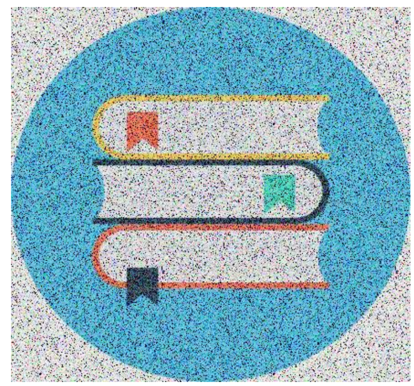

د معلوماتي ټکنالوژۍ پلټنه د داخلي سېستمونو کنټرول، د معلوماتي سېستمونو ارزونه ده ترڅو د مالي پلټنې موخې ترلاسه کړي، دعملکرد(دکړنو پلټنه)او د قوانینو او مقرراتو پلټنو سره مرسته وکړي. او د معلوماتي ټکنالوژۍ پلټونکي هم د مشورې لپاره د اړونده چارواکو لخوا ټاکل کیږي. تر څو زیانونه وپیژندل شي اود خطرونو(زیانونو)د کمولو لپاره د اړونده اشخاصو په همکارۍ لازمې کړنې ترسره کړي.

د معلوماتي ټکنالوژي د پلټنې راپور:

د حج مالي سېستم د معلوماتي ټکنالوژۍ د سېستم د پلټنې راپور چک (برسی):

کوم موضوعات او مسلې زموږ د پلټنې لاندې پوښل شوي؟

د حج مالي سېستم د معلوماتي ټکنالوژۍ د سېستم د پلټنې اصلي موخې:

۱. دعمومي معلوماتي ټکنالوژۍ سېستمونو کنټرول او اغېزمنه ارزونه؛

۲. د معلوماتي ټکنالوژۍ له موجوده سېستمونو د نافذو قوانینو او مقرراتو په موجودیت کې ډاډ ترلاسه کول.

۳. د پلټنې لاندې ادارو د موخو ترلاسه کولو لپاره د معلوماتي سېستمونو اغیزمنتوب او مؤثریت څخه ډاډ ترلاسه کول.

٤. د بریښنايي حکومتولی پلي(تطبیق) کول.

۵. دا ډاډ ترلاسه کول، چې څنګه د عامه شتمنیو، کورني او بهرني معلومات او د اړونده ادارې هارډوېرونو او سافتوېرونو ساتنه وشي.

هغه موارد (قضیې) چې د پلټنې تر پوښښ لاندې دي:

د پلټنې عالي اداری د معلوماتي ټکنالوژۍ د پلټنې پر بنسټ، د سوداګرۍ د ثبت مرکزي سېستم د سوداګرۍ درانه وزارت د معلوماتي ټکنالوژۍ د حکومتولۍ کنټرول د (مرجع په سطحه)، د منطقي لاسرسي کنټرول، د بدلون مدیریت، معلوماتي ټکنالوژۍ فعالیتونه، د معلوماتي ټکنالوژۍ ټرونونه، معلوماتو پلټنه، د اپلیکشین کنټرولونه او ارزونه او د ۱۳۹۹ څخه تر ۱۴۰۱ هجري شمسي کاله پورې د معلوماتو تحلیل هم د داخلي سېستمونو د کنټرول او پیژندلو په موخه ترسره شوي دي.

هغه معیارونه چې د معلوماتي ټکنالوژۍ په پلټنه کې ترې استفاده شوې په لاندې ډول دي.

۱. د افغانستان اسلامي امارت احکام او فرمانونه.

۲. دنړیوالو ادارو د پلټنې ۵۱۰۰ معیار.

۳. د کوبیټ ۲۰۱۹ معیارونه.

۴. د نیسټ (Nist) معیارونه.

د پلټنې عالي اداره او د هغوی پلټونکي څه ويني او څه لټوي يعنې د پلټنې موخه يې څه ده؟

- ✓ د معلوماتي ټکنالوژۍ سېستمونو په پلي کولو کې د عصري ټکنالوژۍ، پالیسي، میکانیزیم اود رسمي طرزالعملونو د استعمال څخه ډاډ ترلاسه کول دي.
- ✓ د معلوماتي ټکنالوژۍ په سېستمونو کې د معلوماتو خونديتوب او ډاډمن کيدل.
- ✓ د معلوماتي ټکنالوژۍ د سېستمونو د مؤثريت او فعاليت څخه ډاډ تر لاسه کول.
- ✓ د معلوماتي ټکنالوژۍ د سېستمونو د پراختيا په جريان کې د قوانينو او معيارونو سره ترون يقيني کول.
- ✓ د معلوماتي ټکنالوژۍ سېستمونو د داخلي کنټرول او اغيزمنې استفادې څخه ډاډ ترلاسه کول.
- ✓ په سېستم کې د داخل شوي معلوماتو بشپړتيا يقيني کول.

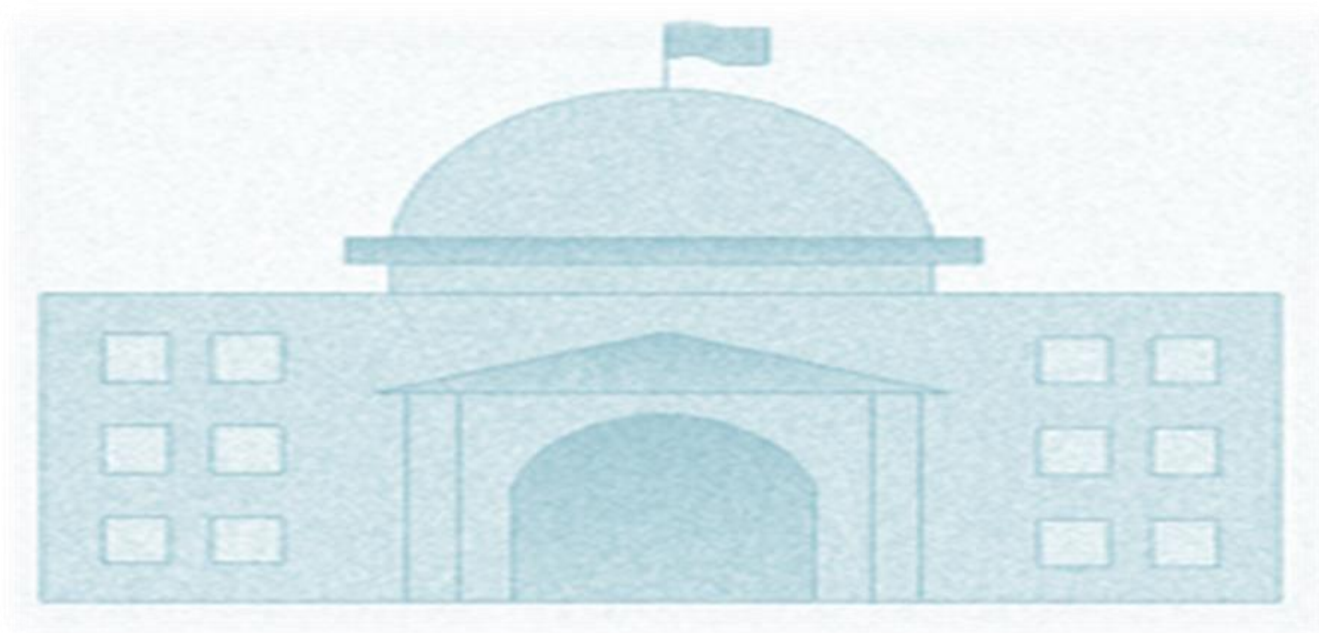

د معلوماتي ټکنالوژي راپور د سپارښتنو او لاسته راوړنو سره مل د افغانستان اسلامي امارت عالي مقام ته وړاندې کيږي.

په اوسنی پلټنې کې مو څه لاسته راوړل؟

د معلوماتي ټکنالوژۍ په پلټنه کې زموږ د موندنو لنډيز:

د غير مجاز سافټويرونو کارول	د ارشاد، حج او اوقافو وزارت د حج د مالي سېسټم د پلټنې په ترڅ کې وليدل شو، چې د شبکې کاروونکي په غير قانوني ډول له غير مجاز سافټويرونو کار اخلي.
د فزيکي کنټرولونو، پاليسي نشتون او د معلوماتو د مرکزونو نيمګړتياوې	د فزيکي لاسرسي پاليسۍ نشتوالی او د سرور خونې چاپيريال ضعيف کنټرول.
په سرورونو او سېسټمونو کې د کاروونکو د فعاليتونو اتوماتيک ريکارډ ساتلو يا لاګ نشتون	د ارشاد، حج او اوقافو وزارت د حج په مالي سېسټم کې د کاروونکو د فعاليتونو د اتوماتيک ثبت (لاګ) نشتوالی.
په سېسټم کې د خالي فيلډونو شتون	د حج په مالي سېسټم کې د خالي فيلډونو شتون.
د اعدادو او حرفونو د لازمي فيلډ نشتون	د غوښتونکو د معلوماتو د ثبتولو په موخه د لازمي فيلډونو نشتون.
د معلوماتو سېسټم جوړولو او نصبولو پاليسي نشتون	د حج د مالي سېسټم د پراختيا د اداره کولو په موخه د معلوماتو سېسټمونو د جوړلو او نصبولو پاليسي نلرل.
د معلوماتو د ذخيره کولو لپاره د دوهم ځای او د چوپړتياوو د چمتو کولو لپاره د ملاتړ د مرکز نشتون	د حج مالي سېسټم د ښه مديريت لپاره د ملاتړ سايټ نشتوالی.

زموږ پایلې:

د ارشاد، حج او اوقافو وزارت د حج د غوښتونکو د معلوماتو د ښه مدیریت په موخه د حج مالي سېسټم تر عنوان لاندې د معلوماتي ټکنالوجۍ سېستم جوړ کړی، چې دوه برخې لري، یوه یې د حج د نوماندانو نوم لیکنه ده او بله برخه یې د د حج د بهیر د لګښتونو په اړه ده، یاد سېسټم، چې ۴۸۵،۰۰۰ افغانۍ په لګښت د ارتباط تکنالوژی شرکت په همکاری جوړ شوی، خو له ۱۳۹۹ کال راهیسې نه دی کارول شوی او د یاد سېسټم ځای ناستی هم په پام کې نه دی نیول شوی.

کله چې د معلوماتو سېسټمونه رامینځته کیږي، د سېسټم نیمګړتیاوې باید په ګوته شي او د وخت په تیریدو سره یې د حل لپاره اړین ګامونه پورته شي. خو د ارشاد، حج او اوقافو وزارت د حج په مالي سېسټم باندی شوو لګښتونو په پام کې نیولو پرته د بدلولو لپاره اقدام کړی، چې دا د مدیریت ضعف ځرګندوي.

د یادولو وړ ده، چې د ګومارل شوي ټیم د (۱۴۱۹۷) ګڼې استعلام له لاري د پخواني ګومارل شوي ټیم د معلوماتي ټکنالوژۍ د عمومي کنټرولونو سپارښتنو د پلي کیدو په اړه پوښتنه کړې، چې پدې پایله ورسیدل، چې د معلوماتي ټکنالوژۍ آمریت د یاد راپور سپارښتنې ندي پلي کړي. او همدارنګه د پورتنیو سپارښتنو د نه پلي کیدو په اړه د قناعت وړ دلیل شتون لري، چې د معلوماتي ټکنالوژۍ د چارواکو د نه ژمنتیا او مدیریتي کمزورتیا ښکارندوي کوي.

د ډیټابیس د نیمګړتیاوو د پیژندلو لپاره، ګومارل شوی ټیم اړونده کیوري (غوښتني) اجرا کړی، خو د حج مالي سېسټم، چې په داسی سرورونو کې موقعیت درلود، چې اغیزمن ژوند یې پای ته رسیدلی، پر همدې بنسټ، د اس کیو ال غوښتنې ترسره نشوې او حتی د حج مالي سېسټم سرورونو له کاره لویدلي دي.

سربیره پردې، محترم وزارت بې جوازه سافټویرونه کارول، د فزیکي لاسرسي پالیسي او د معلوماتو سېسټمونو جوړولو او نصبولو پالیسي نه درلوده او همدارنګه د حج مالي سېسټم د کاروونکو فعالیتونو اتوماتیک ثبت کول، اړین فیلډونه او د ملاتړ سایټ نه درلود.

پورتنیو ټکو ته په پام سره، د ارشاد، حج او اوقاف وزارت اغېزمن کنټرول نه لري.

نو اړینه ده، چې محترم وزارت دې ژر تر ژره د حج مالي سېسټم بیرته فعال او د نوي سېسټم تر رامنځته کیدو پورې دې د وزارت د منل شویو معیارونو سره سم یکی د حاجیانو معلومات ذخیره کړي.همدا راز د ارشاد، حج او اوقافو وزارت د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ له وزارت سره په همغږۍ، پداسی حال کی، چی د نوي سېسټم کار د شل سلنه څخه زیات مخته تللی وي، د نوي سېسټم په جوړولو او پخواني سېسټم ځایناستي کولو کې ګامونه پورته کړي.خو که د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوجۍ محترم وزارت له پورته ټاکلي هدف څخه لږ د حج سېسټم ته وده ورکړي وي، نو غوره ده چې اوسنی سېسټم بډایه شي او د نوي سېسټم تر پلي کیدو پورې باید د حج مالي سېسټم په اعظمی ډول وکارول شي.

د ارشاد، حج او اوقافو وزارت د مالي او اداري محترم ریاست یو استراتیژی تر لاس لاندې ونیسي تر څو د معلوماتي ټکنالوژۍ آمریت له چارو وخت په وخت څارنه ترسره شی، چې د وزارت اوږد مهاله موخې هم تر لاسه شي او نوی سېسټم چې دغه وزارت یې په پام کې لري، د معلوماتي ټکنالوژۍ د آمریت د کم کارۍ له امله بیا له پلي کېدو پاتې نشي.

او همدارنګه محترم وزارت باید اړین فیلډونو، د فزیکي لاسرسی پالیسي، د معلوماتو سیسټمونو جوړولو او نصبولو پالیسي تنظیم کړي او د وزارت د باصلاحیته چارواکو له تصویب وروسته یې پلي کړي.

زمونږ سپارښتنې:

✓ د ارشـــاد، حج او اوقافو محترم وزارت باید د جواز لرونکو سـافټویرونو په اخیسـتلو کې د دغه وزارت له لومړیتوبونو سره سم عمل وکړي.	✓ د ارشــاد، حج او اوقاف محترم وزارت باید د معلوماتو د خوندي کولو لپاره د فزیکي لاسرسی پالیسي تنظیم کړي.
✓ د ارشاد، حج او اوقافو وزارت باید د حج په مالي سیستم کې د کاروونکو د فعالیتونو (لاګ) د ثبتولو اتوماتیک ډول جوړ کړي.	✓ د ارشـاد، حج او اوقاف وزارت د حج مالي سـیسـتم باید د حج غوښتونکو ټول معلومات ثبت کړي.
✓ د معلوماتي ټکنالوجی آمریت باید اړین فیلډونه جوړ کړي ترڅو د غلط معلوماتو د ننوتلو مخه ونیسي.	✓ د ارشـاد، حج او اوقافو وزارت باید د معلوماتي سیستمونو د لا ښـې پراختیا په موخه د معلوماتي سـیسـتمونو د جوړولو او نصبولو پالیسي ترتیب کړي.
✓ د ارشاد، حج او اوقافو محترم وزارت باید په سیستم کې د داخل شوو معلوماتو د خوندي ساتلو او د معلوماتو د ضایع کیدو د مخنیوي په خاطر باید په دوهم ځای کې د ملاتړ یا دوهم سایټ رامنځته کړي.	

زموږ اضافه شوي ارزښتونه:

د پېښو موارد (قضيې)

کیفیتي موارد

هغه کارونه، چې د سېستم لخوا او هغه، چې قلمي یا ورقي تر سره کېږي مدیریت کول او ډاډ لاس ته راوړل.

د سېستم د لا پیاوړتیا لپاره د مشکلاتو ، غلطیو او نورو نیمګړتیاوو د سمون لپاره سپارښتنه او کنترولول.

د ریاست الوزراء عالي مقام ته د معلوماتي ټکنالوژۍ د پلټنې راپورونه چمتو کول او دولتي ادارو سره تعقیب کول اوهمدارنګه ښاریانو لپاره د پلټنې راپور چمتو کول.

ډاډ ترلاسه کول، چې څنګه د پلټنې لاندې ادارو د کورنیو او بهرنیو معلوماتو، سافټویر، هارډویر او د عامه شتمنیو ساتنه وشي.

د پلټنې لاندې ادارو د لومړنیو معلوماتو محرمیت (پټ) ساتلو کې د معلوماتي ټکنالوژۍ څانګې کارکونکو له پوهې او پوهاوي څخه ډاډ تر لاسه کول.

د پلټنې عالي اداره ®

د ارشاد، حج اوقافو وزارت د حج مالي سېستم د معلوماتي ټکنالوژۍ د سېستم د پلټنې راپور

مونږ روڼتیا او حساب ورکونې ته ژمن یو